

To so jo gledale njene vrstnice v šoli, ko je tako gladko odgovarjala. Precej prvo leto je dobila krasno darilce. Ali kaj naredi Anica z lepo podobico? Domóv hiti ter jo podari materi.

„Nate,“ tako je govorila, „podobico sem dobila v dar, ker sem pridno odgovarjala. Toda nisem je zaslužila jaz — marveč vi. Vsega ste me naučili vi, torej bodi prvo moje darilce vaše!“ Mati se je razjokala nad dobrosrčnostjo svoje ljubljenske, podobice pa ni vzela. Pristavila je le: „Tvoja sreča je moja sreča. Ves trud imam stotero povrnen, če vidim, da me poslušáš in živiš po mojih naukih!“

In Anica je osrečevala dobro mater, dokler je živela. In še sedaj pravijo, da ni tako pridnega dekleta v vasi, kakor je Anica.

Basnigoj.

Naš pastir.

IV. *)

Isti padec s konja mi jo je pa zmêdel. Mati je bila neizprosna. Kar nisem smêl k sosedovim — še za trenotêk nè — tako trdo me je prijela. „Le glej, da se mi ne ganeš nikamor!“ Takó mi je trdo zapovedovala mati, kadar je hodila v polje ter me puščala samega domá.

Nekaj časa sem slušal vestno njene zapovedi. Dolgo pa ni šlo takó. Kar strpeti nisem mogel sam v hiši. Le pomislite! Na voglu debele hrastove mize sem sedel ter zrl v abecednik. Vse je bilo tiho. Stara ura je z velikanskim nihalom leno tólkla svoj êk—êk. Kadar je bilo treba, da bije, zagodrnjalo in zašumelo je nekaj v njej, potem ji je pa zaprló sapo, ne da bi se bilo dvignilo kladvice nad zvonom ter naznanilo, koliko da je ura. Muhe so šumele in pobrenčavale za pečjó, kjer so bivale najrajše, ker je bilo gorko. Nekatere so se zlačnile in prišle gledat na mizo, če je kaj ostalo od južine. Te sitnice so bezljale po mizi, pulile se za kapljico mleka ter se zaletavale váme in me šegetale, kjer so le mogle. Otepal sem jezno po njih in jih pobijal kar z abecednikom. Veste, prav takó se mi je zdelo, kakor bi se bile norčevale z mano ter mi nagajale, ker sem moral biti v hiši.

Kdo bi se potem ne jezil? Toda, če sem jih bolj preganjal, bolj so tiščale váme. To mi je bilo pa le preveč. Lopnil sem še jedenkrat z abecednikom, kjer se jih je paslo največ ter jezno pristavil: „Pa se úči, če se moreš!“

Šel sem v vežo poskušat, ali se dajo odpreti vrata. Toda mati jih je skrbno zaklenila. „Nič ne dé; čemú so pa okna?“ Takó sem si mislil, odprl okno ter poskočil skóznje na vrt. Malo sem pogledal okrog, če me je kdo zapazil. Toda ni ga bilo človeka. Le pri sosedovih se je slišalo tolčenje in razbijanje zidarjev in tesarjev. Hitro jo popreznem po vrtu doli v konec. Prav ob meji med sosedovim in našim vrtom je rasla visoka, košata lipa. „Tukaj gori bom najbolj váren!“ Hitro splezam po deblu v kobalo, od tod mej goste veje, kjer se vgnezdím takó,

*) Glej „Vrtec“ stran 66.

da sem videl k sosedovim in domóv, da bi opazil, kdaj se vrne mati. Tu je bilo drugače prijetno, kakor v hiši. Mesto ure je pel vrhu lipe ščinkovec — svoj „čink—čink“! S sosedovega vrta mu je pa odgovarjal tovariš. Mesto nadležnih muh so pa žumorele čebele, srkajoč sladek med iz pisanih cvetic, ki so dehtele na vrtnu.

„Da bi te, da se nisem poprej domislil! Tukaj bi se prav lepo učil, ko bi imel abecednik. Kar pónj pojdem!“ Hitro, kakor veriverica sem bil zopet v kobali ter se pripravljaj, da zdrsnem po deblu nizdolu.

V tem začujem glas:

„Le trgaj obleko po drevji, ti cvet, ti! Kaj sem rekla?“

Hitro sem spoznal materin karajoči glas. Ustrašil sem se takó, da so mi spustile roke kobalo, ter sem lopnil na tla, kakor sem bil dolg in širok. Hitro sem se pobral. Toda kaj pa to? Gomb pri srajci za pestjo je odtrgan. Roka kriva — prsti mrtvi — boleti je pričelo. Jaz pa v jok. Levica je mahala ob meni, kakor bi ne bila moja. Mati prestrašena prihiti — in takój za njo še oče, ki se je uprav vrnil od rudnikov, kjer je ves teden delal.

„Kaj pa ti je?“ vpraša mati.

Drugega nisem mogel odgovoriti, kakor „roka, moja roka!“

„Čaj, pokaži!“ pristopi oče.

Potiplje in pogleda roko.

„Zlomil si jo je!“ To je bila kratka sodba očetova.

„Kaj pa te je neslo na lipo?“ Tako je strogo govoril oče. „Ali ti nisem vže dostikrat pravil, da mi ne trgaj hlač po drevji. Še nekaj bi se ti jih spodobilo — pa prav gorkih, da bi boljše pomnil, kako se sluša povelje starišev!“

In oče je vže zamahnil s palico, da bi me užgal po koži. Toda mati je bila le mati. Smilil sem se ji. Zato je zabranila očetu in me obvarovala, da nisem bil tepen. Na moj jok so prihrteli tudi zidarji ter vsi jednoglasno trdili, da je roka zlomljena. „Kar k Prežlji ž njim,“ tako je dejal Figovec — vaščan — ki ga je tudi po naključji prineslo mimo. „Ti, Komatar, preobleci se, jaz pa naprežem in vaju potegnem v Lescè. Saj moram tako peljati nekov záboj h Krištofu.“

„Tako naredita, dà!“ pritrjevali so zidarji. Figovec je vrgel otèp slame na voz in peljali smo se v Lescè. Roka mi je zeló otekala, bolečin sem se pa navadil. Oče mi je po poti dajal naukov ter še pristavil: „Samó to ti rečem, da se mi ne kisaj pri Prežlji, ko te bodo obvezovali. Zapomni si: sam jedel, sam pil, sam po roci dobil. Nobeden te ni prosil, da lézi na lipo. Sam si zakrivil, zato pa sam trpi in ne nadleguj drugih z jokom!“ Pokimal sem, pa molčal.

Sam pri sebi sem pa tako sklenil, da ne zajokam, če mi jo prav odtrgajo. Pridemo v Lescè. Prežlja je bila doma. Veste, modra žena je bila to, modra! Posadili so me kar na mizo. — Oče me je poprijel čez prsi. Potem sta pa pristopila dva moža — zavihala mi hitro rokav ter le molčala. — Predrto — jeden je imel takó hudo brado, da bi se ga še danes bal, ko bi ga srečal v gozdu. — Potem prime tisti bradač roko nad laktom, tovariš njegov pa spodaj za prste. Veste, prijela sta pa tako kakor s kleščami. Meni je srce tolklo in tako-le sem si mislil: Če ta dva prav dobro nategneta, pa mi pretrgata roko.“ Malo na jok se mi je delalo, pa ga vender nisem izpustil.

Na to pride Prežlja — zdravnica ter položi na mizo obveze in povoje in deščice in kar je bilo še tiste ropotije. Potem potiplje zlomljeno mesto in reče: „Zdaj le!“

Na to povelje sta potegnila dedca, kakor bi trenil — oba na jedenkrat. V roki so zahrstele kosti, meni se je storilo kar črno pred očmi in mrzel pot me je polil. Stisnil sem skupaj zobé — jokal pa nisem. Prežlja je naravnala kosti, kolikor niso same prav legle, ter mi obvezala roko v deščice. Ko je dovršila, pravi mi: „Zdaj jo boš pa pestoval pet tednov! Samó pohvaliti te pa moram; prav junak si, ker nisi nič jokal. Tako srčnega dečka še nisem obezovala.“

Meni se je hvala prilegla. Splazil sem se z mize. Oče je plačal. Figovec se je vrnil in prinesel od Krištofa vogel pogače ter mi jo pomolil: „Nà, da boš prej zdrav!“ Potem smo zlezli zopet na otèp in oddirjali domóv.

Ej, ljubi moji, dolgi so bili tisti tedni, dolgi kakor sama večnost. Tedaj sem sklenil, da ne grem na nobeno drevo več, če ne bo posebne sile. In hvala Bogu, če sem kako obljubo spolnjeval, tedaj sem to izvestno. Od tedaj nisem bil še na nobenem drevesu in zdaj tudi izvestno ne bom nikdar več. Stara kost ni, da bi lezla k višku. Sili le v zemljo takó dolgo, da jo res zaspó.

Toda toliko me pa niso izučile vse nesreče in božji opomini — zakaj z nesrečami Bog svari in uči — da bi bil poslušen popolnoma starišem. Imel sem posebno trmo, za katero se pokorim vse svoje življenje.

Po nasvetu učiteljevem so me mislili dati stariši v šole. Menda sem bil dobre glave. Pa kaj pomaga glava, če pa pameti ni. In tak sem bil jaz. Ko sem čul, da bom moral pustiti domačo vas, pašnike in travnike, popihal sem jo skrivé v planino ter sem tam tretinil staremu Grozu, vi ga seveda ne pomnite. Ta je sporočil domóv, da pri njem tretinim in da se ni treba bati záme. Matí je silila očeta, naj gre pó-me. On ji je pa odgovarjal: „Kaj ga bodeva silila? Vsak je svoje sreče kovač. Kakor si bode postlal, tako bode spal.“

In očetova beseda je obveljala. Jaz sem bil večen pastir in bom tudi, dokler se bom mogel plaziti za živino. Kar je, pa je. Lahko bi se mi godilo drugače, ako bi bil slušal roditelja — Bog jima daj nebesa — saj vže oba krije črna zemlja.

Torej otroci, le pridni in poslušni bodite, kakor ura. Zato vam je Bog dal stariše, ker sami nimate še dovolj pameti. Kesali se ne bode, meni verojemite, da nè, če bode le ubogali.

* * *

Tako je navadno završeval pastir Komatar svoje pripovedi. Pótem je pa vselej redno segel v ogenj po ogorek, da si zažgè tobak. Mi smo ga poslušali, da se kar ganil ni nihče — pa ne samó poslušali, tudi zapomnili smo si kaj. In marsikateri bosopèti poslušalec Komatarjev nosi vže gosposko suknjo. Zapisal sem pa te vrste zato, ker bi jaz rad videl, da bi bili vi, mladi čitatelji, ki si belite bistre slovenske glavice po učilnicah, vsi gospodje — in še prav veliki, učeni gospodje, ki bi bili v čast slovenski domovini, ponos in -veselje našega naroda. Če kdo peša in se protivi volji svojih starišev, spomni naj se Komatarja in prigovora:

„Iz malega vzraste veliko.“

F. S. F.

